

Др Невена Петрушић
доцент

ЕЛЕМЕНТИ САДРЖИНЕ РЕШЕЊА О НАСЛЕЂИВАЊУ

I

1. Оставински поступак, као један од посебних ванпарничних поступака, води се са циљем да се у поступку пред судом утврде наследноправне последице које су наступиле у часу смрти једног лица и да се, кад је то потребно, предузму одговарајуће мере како би се заштитила и осигурала права која су наследници и друга лица стекла у тренутку смрти оставиоца.

У току оставинског поступка суд доноси многобројне, различите и разноврсне процесне и мериторне одлуке¹. Једна од мериторних судских одлука, којом се, по правилу, окончава поступак извиђања, расправљања и одлучивања у наследно-правним стварима, јесте и решење о наслеђивању².

II

2. Приликом регулисања форме и садржине решења о наслеђивању, законодавац се определио да ванпарничним

---

¹ Подела судских одлука на мериторне одлуке и процесне одлуке само је условно тачна. Иако, посматране у односу на одлуку којом се одлучује о самом предмету судског поступка, процесне одлуке нису мериторне одлуке, појединачно посматране, оне имају карактер мериторних одлука јер се њима мериторно одлучује о појединим процесним питањима. (Видети: Марковић, М. - Грађанско процесно право, књ. I, св. 1, Београд, 1957, стр. 65, напомена бр. 1).

² Поред решења о наслеђивању, мериторна судска одлука којом се окончава оставински поступак је и тзв. решење о "предаји" заоставштине општини. У литератури наследног права среће се, међутим, мишљење да је ова врста решења коначна, али не и мериторна одлука оставинског суда јер, како се наводи, општина није наследник, већ привилеговани окупант. (Видети: Марковић, С. - Наследно право, Београд, 1981, стр. 441). Чини се да се ово мишљење не може у потпуности прихватити јер сам основ по коме општина стиче права из заоставштине, који је иначе споран у теорији наследног права, није релевантан за одређивање правне природе тзв. решења којим се заоставштина "предаје" општини; ово решење је, као и решење о наслеђивању, мериторна судска одлука јер се њиме одлучује о предмету оставинског поступка.

процесним правилима, којима је регулисан оставински поступак³, непосредно регулише само материјалну садржину решења о наслеђивању. Због тога је, у недостатку посебних процесних правила, формална садржина решења о наслеђивању одређена, у смислу чл. 30. ст. 2. ЗВПС и чл. 33. ст. 2. ЗВПЦГ⁴, сходном применом одредби ЗПП.

Писмено израђено решење о наслеђивању мора да садржи увод (заглавље) и изрек (диспозитив или тенор). Осим

---

³ Пред југословенским судовима се у наследноправним стварима још увек примењују правила о оставинском поступку садржана у Закону о ванпарничном поступку Републике Србије од 24. 4. 1982. год. (Сл. гласник СРС, 25/82, 48/88, у даљем тексту ЗВПС) и у Закону о ванпарничном поступку Републике Црне Горе од 6. 12. 1986. год. (Сл. лист СРЦГ, 34/86, у даљем тексту ЗВПЦГ), које су ове две републике својевремено донеле у складу са својим нормативним компетенцијама предвиђеним Уставом СФРЈ из 1974. г. Према Уставу СРЈ, законодавна надлежност у области функционалног процесног права у целости је прешла на федерацију, која је надлежна да својим прописима, поред осталог, регулише и оставински поступак. Како федрација још увек није искористила своја законодавна овлашћења у области функционалног процесног права, то у Републици Србији и у Републици Црној Гори и даље важе постојећи закони којима су регулисани поједини посебни судски поступци. За разлику од оставинског поступка, који је у законодавној компетенцији федерације, надлежност за уређивање наследноправних односа и даље је у рукама република. Република Србије је, користећи своје нормативне компетенције, 4. 11. 1995. год. донела Закон о наслеђивању. (Сл. Гласник, 46/95.). Иако је Устав СРЈ усвојен у специфичним условима, у посебним друштвено-политичким околностима у којима се СРЈ нашла, не постоји ниједан ваљан разлог да Србија и Црна Гора имају различите законе у области наследног права јер нема ничег што је у друштвеним односима у овим републикама толико специфично да не би могло бити обухваћено јединственим законом. По свему судећи, на усвајање уставног концепта расподеле законодавне надлежности снажно су деловали они исти политички мотиви који су били пресудни и приликом решавања овог питања у Уставу СФРЈ: да се кроз посебно републичко законодавство на још један начин изрази самосталност република у оквиру југословенске федерације.

⁴ Приликом регулисања оставинског, као и свих других ванпарничних поступака, републички законодавци нису непосредно регулисали сва правила поступања, већ су, руковођени разлозима економичности и рационалности, непосредно креирали само специфична правила поступања и општим ванпарничним процесним правилом (чл. 30. ст. 1. ЗВПС и чл. 33. ст. 2. ЗВПЦГ) предвидели сходну примену одредаба Закона о парничном поступку (у даљем тексту ЗПП), матичног извора свих грађанских судских поступака.

тога, с обзиром да је против решења о наслеђивању допуштена посебна жалба, ово решење мора да садржи и образложење (чл. 8. ст. 2. ЗВПС).

3. Према одредбама чл. 122. ст. 2. и 3, ЗВПС⁵ решење о наслеђивању треба да садржи:

- податке о оставиоцу са свим подацима за његову идентификацију (лично име и име једног од родитеља оставиоца, његово занимање, датум рођења⁶, и држављанство, а за оставиоца који је био у браку и презиме које је носио пре ступања у брак);

- податке о заоставштини односно податке о наследној маси;

- податке о наследницима и величини и обиму њихових наследних делова, (лично име, занимање и пребивалиште наследника, њихов однос према оставиоцу, основ наслеђивања и евентуална ограничења наследног права, услове, рокове и налоге које морају испунити);

- податке о легатарима, прелегатарима, плодоуживаоцима, корисницима из налога и другим лицима која су у часу смрти оставиоца стекла неко право и заоставштине, са прецизним подацима за идентификацију стечених права, уколико, наравно, поред наследника, *in concreto* има и других корисника из заоставштине;

- податке о непокретностима које прелазе прописани максимум појединог наследника односно легатара, и

- споразум о деоби и начину деобе наследства који су наследници евентуално склопили у току поступка за расправљање заоставштине.

4. Анализа одредби којима је прописана садржина решења о наслеђивању показује да поједини од предвиђених елемената нису елементи садржине решења о наслеђивању. Осим тога, поједини од предвиђених елемената постали су, због промена које су се у својинскоправном систему земље у међувремену догодиле, једноставно - неупотребљиви, опсоле-

---

⁵ Идентичне одредбе су садржане и у чл. 127. ЗВПЦГ. Правила ЗВПЦГ о оставинском поступку идентична су са правилима ЗВПС о оставинском поступку. Због тога се све примедбе које су у раду упућене појединим правилима ЗВПС у подједнакој мери односе и на правила ЗВПЦГ.

⁶ Један од података који се тиче оставиоца је и датум његове смрти, односно датум правноснажности решења којим је оставилац проглашен умрлим. Иако, вероватно грешком, датум смрти оставиоца није наведен као податак који се обавезно уноси у решење о наслеђивању, нужно је да и он буде означен у решењу јер је за датум смрти оставиоца везан тренутак у коме наступа делација и у коме наследници стичу права из заоставштине.

тни. Садржина и сам начин редакције законских одредби којима је прописана садржина решења о наслеђивању је, вероватно, разлог због којег је у теорији наследног и ванпарничног процесног права изграђена непрецизна и не сасвим тачна дефиниција решења о наслеђивању. Од много већег значаја је, међутим, околност да се поједине одредбе о садржини решења о наслеђивању у судској пракси различито тумаче и понекад погрешно примењују, што у одређеним случајевима изазива штетне последице на плану остваривања и заштите наследних и других права појединих учесника у оставинском поступку.

5. У литератури наследног и ванпарничног процесног права решење о наслеђивању се најчешће дефинише као коначна и мериторна одлука којом се утврђује ко су наследници одређеног умрлог лица, какав је састав његове заоставштине и која су права припала наследницима, легатарима и другим лицима у часу његове смрти. Садржина наведене дефиниције решења о наслеђивању, која се у различитим, више или мање успешним језичким варијацијама, најчешће среће у научној и стручној литератури, показује, међутим, да, посматрно *stricto sensu*, овакво појмовно одређивање решења о наслеђивању, није сасвим тачно.

У оставинском поступку суд заиста одлучује не само о томе ко су наследници одређеног оставиоца већ и о томе која права припадају легатарима, прелегатарима⁷, корисницима из налога и другим корисницима који остварују неко право из заоставштине. Поред тога, кад постоји потреба, оставински суд одлучује и о томе ко ће управљати наследством. Исто тако, у поступку за расправљање заоставштине суд одлучује и о трошковима самог поступка. Све ове одлуке које оставински суд доноси представљају, суштински посматрано, посебне судске одлуке; све су оне резултат различитих и посебних силогистичких операција оставинског суда. Да је реч о посебним

---

⁷ Редактори Закона о наслеђивању РС од 4. 11. 1995. год. су у великој мери напустили постојеће стручне термине, чија се употреба већ одомаћила у судској пракси и у литератури наследног права. За означавања многих наследноправних института употребљени су нови правно-технички изрази, од којих су се многи, иако "домаћег порекла" током времена изродили из српског језика. Такав је нпр., случај са изразом "завештање", који је употребљен уместо израза "тестамент", као и са изразима "испурука", и "подиспурука", којима су замењени изрази "легат" и "прелегат". Недоступност стенографских бележака о раду на припреми Закона о наслеђивању онемогућава да се сазна којим су се разлозима и мотивима чланови стручног тима руководили одступајући од већ уобичајене стручне терминологије.

судским одлукама види се и по томе што су и објективне и субјективне границе сваке од одлука које суд у току оставинског поступка доноси различите, што је од практичне важности нарочито у погледу побијања сваке појединачне одлука оставинског суда. Иако се у пракси најчешће догађа да суд истовремено⁸ одлучује и о правима наследника и о правима легатара и других корисника из заоставштине, све ове одлуке су посебни судски акти. И кад су садржане у истом писмену у коме је садржано решење о наслеђивању, као и кад су редиговане у виду посебних писмена, све ове судске одлуке задржавају своју "посебност". Уосталом, није ни језички коректно, нити је логично рећи да решење о наслеђивању садржи нпр., решење о легату, поред осталог и због тога што легатари нису оставиочеви наследници; решење о наслеђивању и решење о легату су, у материјалном смислу, две посебне судске одлуке које су само (најчешће) садржане у истом судском писмену.

Ако се имају у виду изнесене чињенице, чини се да би под решењем о наслеђивању, посматрано у материјалном смислу, требало подразумевати само ону судску одлуку којом оставински суд утврђује ко су наследници одређеног умрлог лица и која им права, и у ком обиму, припадају као наследницима одређеног оставиоца. Сагласно томе, решење о наслеђивању у формалном смислу било би писмено у коме је садржано решење о наслеђивању у материјалном смислу.

б. Један од "елемената" садржине решења о наслеђивању јесте и споразум санаследника о деоби и начину деобе заоставштине. Наиме, према одредби чл. 122. ст. 3. ЗВПС, "*ако у њојшуйку за расцрављање заоставштинине сви наследници сцоразумно цредложе деобу и начин деобе, суд ће овај сцоразум унеици у решење о наслеђивању*" (законска формулација)⁹.

---

⁸ Употребљени израз "истовремено" не треба схватити у буквалном смислу речи не само због тога што суд, по природи ствари, не може "истовремено" да донесе већи број одлука, већ и због тога што постоји логичан редослед доношења одлука, будући да су поједине одлуке од прејудицијелне важности у односу на неке друге одлуке. Тако, суд може да донесе решење о легату тек после доношења решења о наслеђивању јер се тек у том часу може знати да ли је лице, на коме лежи дужност испуњења легата, заиста наследник оставиоца.

⁹ У правном систему СФРЈ, истоветна одредба је била је садржана и у Закону о наслеђивању из 1955. год., као и у законима о наслеђивању свих република и покрајина у СФРЈ. Исто тако, идентична одредба је била садржана и у свим републичким и покрајинским законима о ванпарничном поступку.

Начин стилизације одредбе из чл. 122. ст. 3. ЗВПС довео је до тога да поједини судови у случају постојања споразума санаследника о деоби и начину деобе заоставштине доносе тзв. "*решење о наслеђивању на основу споразума сйранака*". У диспозитиву таквих решења судови понекад уопште не наводе величину наследних делова санаследника, већ конкретнo одређују који су објекти из оставинске масе, тј. која су потраживања припала појединим наследницима. Понекад, у таквом решењу, поједини судови не наводе чак ни сам основ наслеђивања.

У делу теорије наследног права овакво поступање судова наишло је на негативну критику. Истакнуто је да су решење о наслеђивању и споразум о деоби и начину деобе два потпуно одвојена акта: решење о наслеђивању се односи на стање у моменту смрти оставиоца, док споразум о деоби делује од дана закључења споразума, тј. од његовог потписивања и овере пред судом¹⁰.

Формулација одредбе из чл. 122. ст. 3. ЗВПС је очигледно погрешна. Споразум санаследника о деоби и начину деобе не може бити "*уней* у решење о наслеђивању" јер су решење о наслеђивању и споразум о деоби два сасвим различита и међусобно независна акта, која могу само формално бити садржана у истом писмену.

7. Правна природа споразума наследника о деоби и начину деобе заоставштине, који суд "*уноси у решење о наслеђивању*", тј. правна природа самог поступка у коме се странке споразумевају о деоби и начину деобе заоставштине, може се двојако одредити.

Пре свега, могло би се закључити да је законодавац, у ствари, предвидео да се са поступком за расправљање заоставштине може спојити посебан ванпарнични поступак за деобу заједничких ствари или имовине, тј. да истицањем "*споразумног предлога деобе и начина деобе*" (законска формулација) странке заједнички покрећу посебан адхезиони поступак за деобу заоставштине. Управо је такво схватање изражено и у делу судске праксе. У публикованом фрагменту једне судске одлуке наводи се да "*... споразумни предлог санаследника за деобу заоставштине из чл. 122. ст.3. ЗВПС представља деобу заједничке ствари или имовине, те предлог за деобу мора да садржи све податке из чл. 149. ст. 2. ЗВПС, да*

---

¹⁰ Видети: Благојевић, Б. - Наследно право СФРЈ, Београд, 1964, стр. 362; Креч. М. - Павић, Ђ. - Коментар Закона о наслеђивању, Загреб, 1964, стр. 734; Марковић, С. - op. cit., стр. 447.

би њо истом могло да се њосиуја. Предлоџ за деобу се њодноси њисмено, али се може даѡи усмено на заѡисник. Када се ѡредлоџ даје усмено на заѡисник, у ѡом случају у заѡисник се уносе сви ѡодаци ѡредвиђени у чл. 149. сѡ. 2. ЗВПС¹¹.

Тумачењем одредбе из чл. 122. ст. 3. ЗВПС могло би се, међутим, доћи и до закључка да се у случају споразумевања наследника о деоби и начину деобе заоставштине, у суштини, ради о томе да странке у току оставинског поступка склапају судско поравнање о деоби и начину деобе заоставштине.

Чини се да је за утврђивање природе поступка који се примењује приликом склапања споразума о деоби и начину деобе заоставштине неопходно, пре свега, поћи од циља и дејства самог споразума о деоби и начину деобе. Циљ који странке постижу склапањем споразума о деоби и начину деобе је очигледан: склапањем споразума о деоби и начину деобе, странке мирним путем остварују своје право на деобу заједнички наслеђене имовине, отклањајући тиме потребу да своје право на деобу остварују накнадно, закључењем уговора о деоби, тј. у поступку пред судом. Кад странке пред судом изјаве да су се споразумеле и како су се споразумеле о деоби и начину деобе заједнички наслеђене имовине, а суд њихове сагласне изјаве прими на записник и засведочи их, тиме су странке пред судом склопиле судско поравнање¹². Поравнање о деоби и начину деобе, склопљено у току оставинског поступка има исто дејство као и решење о деоби донето у ванпарничном поступку за деобу заједнички наслеђене имовине. Оно, у ствари, представља сурогат решења којим ванпарнични суд у поступку за деобу заједничких ствари или имовине одлучује о деоби и начину деобе заједнички наслеђене имовине.

У прилог тези да је поступак у коме се странке у току оставинске расправе споразумевају о деоби и начину деобе заоставштине, по својој природи, поступак за склапање судског поравнања, а не поступак који се води по правилима ванпарничног поступка за деобу заједничких ствари или имовине, могу се навести и неколико других аргумената.

Пре свега, поступак за деобу заједничких ствари или имовине намењен је и прилагођен за поступање у стварима

---

¹¹ Решење Окружног суда у Нишу, Гж. 2767/83, Билтен судске праксе Окружног суда у Нишу, 15/83, стр. 38-39. Одлука је наведена и код: Ристић, В. - Ристић, В. - Приручник за практичну примену Закона о ванпарничном поступку, Београд, 1989, стр. 167-168.

¹² Тако и: Креч, М. - Павић. Ђ - *ibidem*.

деобе кад сутитулари права својине на ствари не могу сами, споразумно, мирним путем, да одлуче о деоби и начину деобе, тј. кад међу њима постоји несагласност о деоби и начину деобе. Ова интенција законодавца дошла је до изражаја у чл. 153. ЗВПС којим је предвиђено: *"ако учесници не њостїиґну сїоразум о начину деобе, суд ће их саслушаїти, извеиће њоїтребне доказе (...) ња ће, у складу са одговарајућим њроїсима маїтеријалноґ њрава, донейти решење о деоби..."*. Законодавац, дакле, није предвидео могућност да оставински суд одлучи о деоби и начину деобе, већ да је само дужан да *"у решење о наслеђивању унесе сїоразум санаследника о деоби"*. Због тога се може закључити да правила ванпарничног поступка за деобу нису ни намењена ни прилагођена за поступање кад међу санаследницима нема спора о деоби и начину деобе заоставштине.

Осим тога, треба имати у виду да законодавац није изричито предвидео могућност спајања поступка за расправљање заоставштине са поступком за деобу заједничке ствари или имовине, те се може закључити да такво спајање није допуштено. Наиме, у ЗВПС нису садржана посебна правила о спајању различитих ванпарничних поступака у један јединствени поступак, тако да, у складу са чл. 30. ст. 2. ЗВПС, у погледу спајања поступака сходно важе правила ЗПП. По правилима ЗПП, спајање поступака у различитим правним стварима допуштено је само кад се у свим правним стварима примењује иста процедура. Сходно наведеним правилима, ванпарнични суд није овлашћен да у јединствен поступак споји два различита ванпарнична поступка. Једини поступак који се придружено може водити уз све грађанске судске поступке јесте поступак за склапање судског поравнања, под условом, наравно, да законодавац, из одређених разлога, није изричито искључио могућност склапања судског поравнања у конкретној правној ствари (аргумент чл. 321. ЗПП, који се сходно примењује у свим грађанским судским поступцима).

Имајући у виду наведене аргументе, чини се да се са много више основа може закључити да је поступак у коме у току оставинске расправе долази до склапања споразума о деоби и начину деобе заоставштине, по својој природи и суштини, поступак за склапање судског поравнања. Поступак за склапање судског поравнања, у коме странке странке пред судом и уз суделовање суда склапају поравнање, има карактер

ванпарничног поступка, иако су одредбе којима је он регулисан садржане у ЗПП¹³.

Поступак за склапање судског поравнања у погледу деобе и начина деобе заоставштине може да покрене један од наследника, али то могу заједно да учине и сви наследници, својим споразумним предлогом. У складу са правилима ЗПП, кад странке пред судом изјаве да су се поравнале и како су се поравнале у погледу деобе заоставштине, суд има задатак да утврди да ли садржина поравнања није супротна когентним нормама и правилима друштвеног морала. Осим тога, ако међу наследницима има малолетних лица без родитељског старања, или других лица која нису у могућности да се сама брину о заштити својих права и интереса, суд је, у складу са чл. 4. ЗВПС, дужан да затражи мишљење органа старатељства о томе да ли је садржина поравнања у складу с интересима неспособног лица. Уколико суд утврди да су испуњени услови за допуштеност поравнања, суд такво поравнање засведочава и уноси у писмено које садржи решење о наслеђивању.

8. Кад су у истом писмену садржани решење о наслеђивању и судско поравнање о деоби и начину деобе заоставштине, они се не "стапају" у јединствен правни акт, нити то доводи до промене њихове правне природе. Решење о наслеђивању и споразум о деоби и начину деобе остају, и по садржини и по дејству, два потпуно самостална акта, која су само формално садржана у истом писмену. Без обзира на то да ли је у току оставинског поступка дошло до склапања судског поравнања о деоби и начину деобе, решење о наслеђивању увек има исту материјалну садржину, исту природу и исто дејство: њиме се утврђују наследноправне последице које су наступиле у часу смрти оставиоца. Због тога не постоје разлози да суд окончава оставински поступак доношењем тзв. *"решења о наслеђивању на основу споразума"*, кад у току оставинског поступка наследници склопе поравнање у погледу деобе и начина деобе заоставштине, с обзиром да споразум наследника о деоби и начину деобе не представља основ решења о наслеђивању. Решење о наслеђивању, као и свако друго судско решење, доноси се увек на основу закона, а не на основу

---

¹³ Видети: Трива. С. - Белајец, В. - Дика, С. - Грађанско парнично процесно право, Загреб, 1986, стр. 472; Станковић, Г. - Грађанско процесно право, Београд, 1989, стр. 296; Рачић, Р. - Начело диспозитивности у грађанском парничном поступку, Ниш, 1990, стр. 123.

споразума наследника, без обзира на сам правни основ наслеђивања. Суд доноси решење о наслеђивању на основу закона чак и кад је правни основ наслеђивања воља оставиоца.

9. Из истих разлога не може се прихватити ни схватање, изражено у делу судске праксе, по којем тзв. "решење о наслеђивању на основу споразума" представља извршну исправу¹⁴. Решење о наслеђивању је судска одлука декларативне природе, која није подобна за принудно извршење. И кад је у писмено које садржи решење о наслеђивању унет споразум странака о деоби и начину деобе заоставштине, само решење о наслеђивању не мења своју природу - оно је и даље утврђавна судска одлука. Правни акт који се по правилима извршног поступка може принудно спровести није тзв. решење о наслеђивању на основу споразума, већ судско поравнање о деоби и начину деобе заоставштине, које је само формално спојено са решењем о наслеђивању.

Осим тога, треба приметити да није подобно за принудно извршење свако судско поравнање о деоби и начину деобе заједнички наслеђене имовине. Наиме, своје право на деобу санаследници могу да остваре тако што ће се споразумети о конкретној подели објеката заједничког права својине. Склапањем таквог споразума, санаследници из законског режима заједничке својине прелазе у режим искључиве својине, чиме престаје имовинскоправна заједница која је до тада међу њима постојала. Могућно је, међутим, да се санаследници определе да своју заједнички наслеђену имовину само идеално поделе, тј. да деобом пређу из режима заједничке својине у режим сусвојине, чиме њихова наследноправна заједница престаје и заснива се нова, сувласничка заједница¹⁵. Ако се

---

¹⁴ У делу судске праксе изражено је схватање да тзв. решење о наслеђивању на основу споразума странака представља извршну исправу на основу које се може покренути поступак извршења деобом ствари. Такав закључак усвојили су и учесници Заједничке седнице Окружног суда у Нишу и IV Већа Врховног суда Србије, одржане 16. јуна 1989.г. у Окружном суду у Нишу. Закључци са ове Седнице објављени су у Зборнику "У име народа", Сврљиг, 1990, стр. 36-23.

¹⁵ У судској пракси се говори о тзв. "етапној" или "каскадној деоби". По схватању Врховног суда Србије, "... Када више лица наслеђују истога оставиоца, они могу из заједничке својине, као санаследници непосредно прећи у режим искључиве својине једном једином деобом. Али је могућ и други пут, кроз тзв. каскадну, етапну деобу, у ком случају санаследници врше најпре прву деобу, на основу које из заједничке имовине прелазе у режим сусвојине, а касније врше другу,

санаследници одределе за овакав начин деобе, у таквом случају судско поравнање има конститутивно дејство, тако да није подобно за принудно извршење.

10. Доношење тзв. решења о наслеђивању на основу споразума странака је погрешно не само с теоријског аспекта већ и с аспекта практичног остваривања и заштите права појединих наследника, што посебно долази до изражаја у погледу побијања решења о наслеђивању и самог споразума о деоби и начину деобе. Пре свега, кад суд, у случају споразумевања наследника о деоби и начину деобе заједнички наслеђене имовине, донесе решење о наслеђивању на основу споразума, отежана је могућност контроле законитости самог решења о наслеђивању јер се из његове садржине тешко може поуздано утврдити који делови тог решења представљају само решење о наслеђивању, а који од њих представљају елементе споразума странака о деоби и начину деобе заоставштине. Осим тога, таква (погрешна) редакција решења отежава могућност да

физичку деобу, на основу које из режима сусвојине прелазе коначно у режим искључиве својине". (Видети: Одлука Врховног суда Србије, Рев. 869/89 од 3. 4. 1991.г., Билтен судске праксе, 3/91, стр. 13-14). У судској пракси преовлађује схватање да се "под деобом заједнички наслеђене имовине подразумева не само физичка деоба, већ и деоба путем одређивања идеалних делова санаследника, чиме се раскида наследноправна заједница, а дотадашњи санаследници постају сувласници". (Врховни суд Србије, Гзз. 422/71 од 31. 1. 1972.г., наведена код: Ралчић, Т. - Правни институти, прописи и судска пракса у области својинских односа, Београд, 1983, стр. 123. Видети и одлуку Врховног суда Србије, Гж. 3331/76, Билтен судске праксе, 9/76, стр. 33). Такав став је својевремено, у време важења савезног Закона о наслеђивању из 1955. год, био заузео и Савезни суд. (СВС, Рев. 2905/62 од 4. 10. 1962.г., Збирка судских одлука 1962, св. 3. одлука бр. 293). У истом смислу и став Врховног суда Војводине, Гж-186/63 од 22. 2. 1963.г., Збирка судских одлука, 1963, св. 1., одлука бр. 18). Такво схватање преовлађује и у теорији наследног права. (Видети: Финжгар, А.- Наслеђивање, Енциклопедија имовинског права и права удруженог рада, II том, Београд, 1976, стр. 365; Креч, М. - Павић, Ђ. - *op. cit.*, стр. 517; Gavella, N. - Правни положај наследника, Загреб, Чаковец, 1983, стр. 76). У научној литератури су, међутим, изражена и супротна мишљења. Тако, по схватању Гамса, деоба путем одређивања удела није "практична" јер изазива потребу за даљом деобом, ствара велике неприлике, губитак времена и материјалне трошкове. (Гамс, А. - Брачно и породично имовинско право, Београд, 1966, стр. 100). Марковић је мишљења да претварање наследничке заједнице у сувласнички однос значи изигравање законског режима о наследничкој заједници. (Марковић, С. - *op. cit.*, стр. 329-330).

и странке и, евентуално, суд правног лека контролишу законитост самог решења о наслеђивању, посебно његову материјалну и материјалноправну исправност у погледу утврђивања величине наследних делова сваког појединог наследника, јер приликом доношења тзв. решења о наслеђивању на основу споразума наследника, судови, по правилу, не наводе чак ни величину наследних делова наследника. Због тога се из садржине таквих решења не може испитати да ли је за евентуалну незаконитост "одговоран" суд или се ради о томе да је садржина одлуке непосредно детерминисана располагањима странака тако да суд уопште није ни могао да почини неку од грешака у суђењу.

Поред тога, одређене потешкоће настају и због тог што су правна средства и разлози за побијање решења о наслеђивању потпуно различити у односу на средства и разлоге за побијање споразума о деоби и начину деобе заједнички наслеђене имовине. Наиме, догађа се да суд донесе тзв. решење о наслеђивању на основу споразума странака о деоби и начину деобе, приликом чијег закључења је постојао неки недостатак у вољи странке. С обзиром да мане у вољи нису предвиђене као посебан жалбени разлог против решења о наслеђивању, остаје отворено питање како треба поступити у ситуацији кад странка уложи правни лек против решења о наслеђивању донесеног на основу споразума, позивајући се на то да је до споразума дошло под утицајем заблуде, принуде или преваре.

12. Према одредби чл. 122. ст. 2. ЗВПС, суд је дужан да у решење о наслеђивању унесе *"йодайке о нейокрејиносџима које йрелазе йројисани максимум йојединог наследника, односно легајшара"*. Ако се има у виду да су у нашем правном систему већ одавно престали да важе прописи о тзв. земљишном максимуму, као и прописи којима се ограничава право својине на другим непокретностима које могу бити предмет приватне својине, очигледно је да је наведена одредба постала потпуно опсолетна и да је, као таква, одавно требало да буде елиминисана из законског текста.

Ш

13. Извршена анализа правила којима је прописана садржина решења о наслеђивању показује да би у току рада на савезном закону о ванпарничном поступку, којим ће, после више од двадесет година, у Југославији поново на јединствен начин бити уређен оставински поступак, требало више пажње посветити редакцији правила о решењу о наслеђивању.

Предстојећи рад на доношењу савезног закона о ванпарничном поступку представља прилику да се отклоне уочене слабости и недостаци у постојећем оставинском поступку, да се неки од постојећих процесних инструмената оставинског поступка коригују и дограде и пронађу решења за процесне ситуације које важећим прописима нису регулисане и за које су судови до сада били принуђени да сами проналазе решења. Једном речју, законодавац има прилику да нормативно уобличи такав поступак који ће омогућити још брже, ефикасније и економичније пружање правне заштите у наследноправним стварима.

Dr Nevena Petrušić
Chargée de cours à la Faculté de Droit à Niš

ELEMENTS DU CONTENU LA DECISION DE L'HERITAGE

Résumé

C'est le contenu matériel dans la décision de l'héritage qui est l'objet de l'analyse dans ce travail. A la base des résultats de l'analyse des règles dont est réglé le contenu de l'héritage l'auteur conclut que certains éléments, pour lesquels la loi a décidé de faire la partie intégrante de la décision de l'héritage présentent des actes juridiques à part qui sont (le plus souvent) contenus dans le même texte de l'héritage. A part cela l'auteur remarque que certaines règles, touchant le contenu de la décision de l'héritage, sont devenues superflues et qu'il faudrait les supprimer du texte de la loi.